

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо розробки
навчальних та робочих навчальних планів
освітніх програм НАУ
на 2020-2021 навчальний рік

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації щодо розробки, структури та змісту навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями (далі – ОС) бакалавр, магістр, доктор філософії (далі – Методичні рекомендації) у Національному авіаційному університеті (далі – Університет) регламентують порядок формування, затвердження та впровадження навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти за бакалаврським, магістерським та доктор філософії ступенями вищої освіти в Університеті.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до Законів України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-УІІ, «Про вищу освіту» від 01.06.2014 № 1556-УІІ, «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18.12.2019, наказу Міністерства освіти і науки України від 26.01.2015 № 47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік», стандартів вищої освіти України, Положення про акредитацію освітніх програм, Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності та інших нормативно-правових актів.

1.2. **Навчальний план** є нормативним документом закладу освіти, який визначає зміст навчання та регламентує організацію навчального процесу за освітньою програмою. Навчальні та робочі навчальні плани (далі – РНП) складаються окремо для кожної освітньої програми, для кожного рівня вищої освіти і за кожною формою навчання (у тому числі навчання зі скороченим терміном навчання, а також для студентів-іноземних громадян).

1.3. Навчальний план ухвалюється Вченою радою Університету (відповідно до встановленого Університетом порядку), затверджується ректором Університету, після погодження з проректором за напрямом, Радою з якості університету, Студентською радою факультету/навчально-наукового інституту та засвідчується печаткою Університету.

1.4. Відповідальність за зміст навчального плану та його відповідність освітній програмі, стандартам вищої освіти несе Гарант освітньої програми, завідувач випускової кафедри.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Основними структурними елементами навчального плану є:

- загальні відомості;
- графік навчального процесу;
- план навчального процесу.

Загальні відомості:

- назва міністерства (Міністерство освіти і науки України);

- назва університету (Національний авіаційний університет);
- назва освітньої програми (вказується точна назва ОП),
- освітня кваліфікація (відповідно до ст. 5 Закону «Про вищу освіту» та повинна відповідати стандартам вищої освіти України)
- шифр і назва спеціальності,
- назва спеціалізації (за наявності),
- шифр і назва галузі знань,
- рівень вищої освіти,
- термін навчання,
- форма навчання.

Рівні, ступені освіти та обсяги освітніх програм

Рівень освіти	Ступінь освіти	Освітня програма	Обсяг програми, кредитів ЄКТС	Термін підготовки
Перший	Бакалавр	освітньо-професійна	180-240	3 р., 10 міс.
Другий	Магістр	освітньо-професійна	90-120	1 р., 4 міс.
		освітньо-наукова	120	1 р., 10 міс.
Третій	Доктор філософії (PhD) (перший науковий ступінь) на основі ступеня магістра	освітньо-наукова	30-60	4 роки

Графік навчального процесу

визначає календарні терміни семестрів, навчальних занять, екзаменаційних сесій, практик, канікул на кожний рік навчання за певною освітньою програмою; підготовки атестаційних робіт, випускної атестації студентів. У графіку наводиться таблиця зведеного бюджету часу (у тижнях).

Графік навчального процесу в університеті за різними формами навчання, термінами навчання та програмами підготовки щорічно розробляється навчально-методичним відділом університету і затверджується проректором з навчальної роботи.

Навчальний процес за денною формою навчання організовується, як правило, за семестровою системою. Екзаменаційні сесії плануються по дві у навчальному році тривалістю, як правило, по два тижні кожна.

Канікули встановлюються двічі на рік загальною тривалістю 8-15 тижнів. Їх терміни визначаються графіком навчального процесу на кожний навчальний рік.

У графіку навчального процесу визначаються роки (курси) навчання за відповідною освітньо-професійною або освітньо-науковою програмою, обсяг теоретичного навчання на кожний рік, види та терміни практик, екзаменаційні сесії, канікули, підготовка кваліфікаційних робіт/проектів, атестація здобувачів вищої освіти.

Графік навчального процесу складається на навчальний рік, виходячи з таких позицій:

- навчальний рік розпочинається 1 вересня, триває 2 семестри (осінній та весняний), включає теоретичне навчання, екзаменаційні сесії (зимову та літню), практики;

- тривалість теоретичного навчання, практичної підготовки, семестрового контролю, екзаменаційних сесій впродовж навчального року (крім випускних курсів) не може бути меншою 30 тижнів.

Тривалість теоретичного навчання для **ОС Бакалавр** складає в осінньому семестрі:

15 тижнів у 1, 3, 7 семестрах;

11 тижнів у 5 семестрі;

у весняному семестрі:

19 тижнів у 2, 6 семестрах;

16 тижнів у 4 семестрі;

11 тижнів у 8 семестрі.

Тривалість теоретичного навчання для **ОС Магістр** складає в осінньому семестрі:

15 тижнів – 1 семестр;

у весняному семестрі:

17 тижнів – 2 семестр.

Практична підготовка з відривом від навчання передбачає для:

ОС Бакалавр по 4 тижні наприкінці 4 семестру та на початку 5 семестру;
8 тижнів наприкінці 8 семестру.

ОС Магістр 14 тижнів у 3 семестрі.

Екзаменаційна сесія для ОС Бакалавр і ОС Магістр складає:

в осінньому семестрі: 2 тижні (до 3 екзаменів);

у весняному семестрі: 3 тижні у 2, 6 семестрах (до 5 екзаменів),

2 тижні у 4 семестрі (до 4 екзаменів),

1 тиждень у 8 семестрі (до 2 екзаменів).

Для проведення атестації здобувачів вищої освіти у графіку навчального процесу передбачено 2 тижні за ОС Бакалавр, 3 тижні за ОС Магістр.

РНП навчального процесу

містить розділи теоретичної, практичної підготовки, перелік обов'язкових навчальних дисциплін (навчальні дисципліни, практики із вказаними кредитами ЄКТС), дані про кількість і форми семестрового контролю, атестації в екзаменаційній комісії, загальний бюджет навчального часу за весь нормативний термін навчання та його поділ на навчальний час та час, відведений на самостійну роботу, а також поділ бюджету аудиторного

навчального часу за окремими формами занять з кожної навчальної дисципліни та за весь термін навчання загалом.

РНП навчального процесу для певної освітньої програми визначає перелік обов'язкових компонент (мінімум – 50%, максимум – 75% від загального обсягу кредитів ЄКТС). Загальний обсяг вибірових дисциплін складає не менше 25% від загального обсягу кредитів ЄКТС. Кількість навчальних дисциплін (обов'язкових і вибірових дисциплін з урахуванням практик) до 16 дисциплін на рік та, відповідно, до 8 на семестр. При цьому, практики, як цикл підготовки, входять до числа навчальних дисциплін. Передбачаються форми контролю не більше 8 у семестр. Кожна дисципліна закінчується заліком або іспитом. Якщо дисципліна викладається впродовж кількох семестрів, формою проміжного контролю має бути залік.

РНП навчального процесу складається з трьох частин:

- обов'язкової компоненти, що включає перелік обов'язкових навчальних дисциплін та інтегрованих курсів з рівномірним розподілом їх у семестрах, курсового проєктування, практичної підготовки та підсумкової атестації;
- варіативної компоненти, що включає перелік дисциплін вільного вибору здобувача вищої освіти за загальноуніверситетським і фаховим спрямуванням;
- факультативи, до яких відносяться вибірові навчальні дисципліни позакредитні. Для факультативних дисциплін визначаються окремі умови вибору та навчання.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Використовуючи підхід модуляризації до побудови освітньої програми, при якому її компоненти (курси / навчальні дисципліни) мають однаковий або кратний вимір, у навчальному плані використовуються кредитні виміри: 3-6-9-12-15, при цьому, загальна кількість кредитів за повний навчальний рік має складати 60, з рівномірним їх розподілом по семестрах, тобто, по 30 кредитів ECTS за семестр (1 кредит = 30 годин).

Сумарний обсяг навчальних занять не повинен перевищувати:

- за **ОС Бакалавр** у 1 та 2 семестрах – 26 годин на тиждень, у 3 та 4 семестрах – 24 години на тиждень, у 5, 6, 7 та 8 семестрах – 22 години на тиждень;

- за **ОС Магістр** – 18 годин на тиждень.

Для здобувачів ОС Бакалавр кількість годин навчальних занять в одному кредиті ЄКТС (денна форма навчання) може становити від 50 % до 33%. Для спеціальностей у сфері природничих наук, інженерних спеціальностях, військових тощо встановлюється 50% самостійної роботи. Для спеціальностей соціально-гуманітарного спрямування більше часу має виділятися на самостійну роботу студента – до 67 %.

Для здобувачів ОС Магістр кількість годин навчальних занять в одному кредиті ЄКТС (денна форма навчання) становить 1/3 від кредиту, а самостійна робота – 2/3 кредиту ЄКТС (крім військових спеціальностей – 1/2 на самостійну роботу).

Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та професійних компетентностей за спеціальністю, що визначені стандартом вищої освіти. До переліку обов'язкових компонент входять дисципліни гуманітарного, професійного та практичного спрямування, підсумкова атестація здобувачів вищої освіти. Обов'язкові дисципліни забезпечують програмні результати навчання за освітньою програмою.

1. До переліку **обов'язкових дисциплін** за **ОС Бакалавр** включаються дисципліни, що формують компетентності з історії та культури України, філософії, ділової української та фахової іноземної мови із загальним обсягом не менше **15** кредитів ЄКТС, якщо відповідні дисципліни не є профільними:

- Історія української державності та культури – 3 кредити ЄКТС;
- Ділова українська мова – 3 кредити ЄКТС;
- Філософія сталого розвитку – 3 кредити ЄКТС;
- Фахова іноземна мова – 6 кредитів ЄКТС (1-2 семестри).

До переліку обов'язкових дисциплін за **ОС Магістр** включаються:

- Методологія наукових досліджень у сфері (до цієї дисципліни включається модуль «Академічне письмо», що відображується у робочій навчальній програмі) – не менше 4 кредитів ЄКТС;
- Ділова іноземна мова – не менше 3 кредитів ЄКТС.

Дисципліни професійного спрямування кафедра зазначає самостійно відповідно до освітньої програми та результатів навчання.

2. Загальний обсяг варіативної компоненти має складати не менше 25% від загального обсягу кредитів ЄКТС.

Положенням про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вибір навчальних дисциплін встановлено порядок і процедура обрання навчальних дисциплін. Обсяг однієї вибіркової навчальної дисципліни – не менше 3 кредитів ЄКТС.

Дисципліни вільного вибору здобувача вищої освіти складаються з:

1) навчальних дисциплін **загально-університетського вибору** – 5% від загальних кредитів ЄКТС:

- за **ОС Бакалавр** здобувач обирає 4 дисципліни (по одній – у 3, 4, 5, 6 семестрах);
- за **ОС Магістр** здобувач обирає 1 дисципліну у семестрі (1, 2).

2) навчальні дисципліни **за фаховим вибором** – 20% від загальної кількості кредитів ЄКТС здобувач вищої освіти обирає:

- **ОС Бакалавр** - 2 навчальні дисципліни у 3, 4 семестрах; 3 навчальні дисципліни у 5, 6, 7, 8 семестрах.
- **ОС Магістр** - 2 навчальні дисципліни у 1, 2 семестрах.

Для реалізації права здобувачів вищої освіти на вільний вибір та створення індивідуальної освітньої траєкторії у розкладі навчальних занять необхідно передбачити один день на тиждень для вибіркового дисциплін.

3. Кількість **курсівих проєктів** у навчальному плані за ОС Бакалавр – 2 на весь період навчання. Курсові проєкти є міждисциплінарними наскрізними і мають визначене спрямування:

- наскрізний міждисциплінарний **курсівий проєкт зі сталого розвитку**, спрямований на вирішення проблем цивілізаційного, глобального характеру з урахуванням професійного спрямування – 3-4-5 семестри із захистом у 5 семестрі.

Тематика курсових проєктів пропонується всіма кафедрами, які забезпечують навчальний процес у 2-3-4-5 семестрах.

- наскрізний міждисциплінарний **фаховий курсівий проєкт** – 6-7-8 семестри із захистом у 8 семестрі.

Закріплюються курсові проєкти лише за випусковими кафедрами.

Кваліфікаційна робота на другому бакалаврському рівні не передбачається.

4. **Практична підготовка** в Університеті здійснюється шляхом проходження здобувачами практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними Університетом договорами:

- практична підготовка за ОС Бакалавр складається з «Фахової пропедевтичної практики», 4 тижні у 4 семестрі; «Фахової технологічної практики» 4 тижні у 5 семестрі та «Фахової виробничої практики» 8 тижнів у 8 семестрі. Всього виділяється 16 тижнів за весь період навчання;
- виробнича (переддипломна) практика за ОС Магістр з відривом від навчання та одночасним написанням кваліфікаційної магістерської роботи у 3 семестрі складає 27 кредитів ЄКТС. Керівник кваліфікаційної магістерської роботи в той же час є і керівником виробничої (переддипломної) практики від закладу вищої освіти.

Практична підготовка з відривом від навчання є обов'язковим компонентом програми підготовки здобувача вищої освіти і складає не менше 10% від загальної кількості кредитів ЄКТС за освітньою програмою бакалаврського рівня та не менше 30% від загальної кількості кредитів ЄКТС за освітньою програмою магістерського рівня та третього рівня (доктор філософії).

5. **Факультативні дисципліни** навчального плану є обов'язковими до вивчення. У розкладі навчальних занять виділяється один день на тиждень для проведення «військової підготовки» та інших дисциплін факультативу.

Для бакалаврського рівня вищої освіти передбачено факультативні дисципліни (позакредитні), перелік яких визначений для всіх спеціальностей:

- Військова підготовка (870 год., за додатковою угодою) обсягом 29 кредитів ЄКТС, яка вивчається у 5 – 8 семестрах на бакалаврському рівні вищої освіти;
- Іноземна мова (660 год., за додатковою угодою) позакредитна, яка вивчається у 3 – 8 семестрах на бакалаврському рівні вищої освіти;
- Фізичне виховання (90 год. до розкладу) позакредитна – у 1 – 4 семестрах на бакалаврському рівні вищої освіти;
- Сучасна українська мова (240 год. до розкладу) позакредитна – у 1 – 4 семестрах на бакалаврському рівні вищої освіти.

6. Атестація здобувачів вищої освіти **ОС Бакалавр** складається з кваліфікаційного екзамену.

Атестація здобувачів вищої освіти **ОС Магістр** складається з:

- кваліфікаційного екзамену;
- публічного захисту кваліфікаційної роботи.

ДОДАТКИ (форми навчальних планів для всіх рівнів освітніх програм)